

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Poslušajte radio Ljubljana

oddaja za zamejske Slovence

**VSAKO NEDELJO
OB POL DVANAJSTI URI**

LETNIK V

DUNAJ, V SOBOTO, 30. IX.1950

ŠTEV. 73 (345)

Nova pogodba o cenah in mezdah

Še predobro so nam v spominu prve tri tako imenovane pogodbe o cenah in mezdah, ki so po lepih besedah odgovornih politikov imele namen, da izenačijo razmerje med cenami življenjskih potrebščin in za služki delavcev. Posledica je pač bilo še večje poslabšanje življenjske ravni avstrijskega delavca in temu ni moglo odpomoči ne prepričevalno hvalisanje v glasilih vladnih strank, še manj pa moledovanje kominformističnega tiska. Vedno je bil konsument listi, ki je moral vzeti na svoje rame vso težo naraščajoče draginje, medtem ko so veletrgovci in tovarnarji ob vsaki priložnosti znali odvaliti to breme na delovnega človeka.

Komaj poldrugo leto je minilo, ko so s tretjo tako pogodbo naložili delavstvu breme, ki ga je komaj in komaj nosilo: medtem ko so se dohodki veččlanske družine zvišali za okoli 10 odstotkov, so se življenjske potrebščine za isto družino podražile za najmanj 22 odstotkov. Še slabše je pri tem seveda odrezal neporočeni delavec. Dviganje cen pa se od tistega časa nikakor ni ustavilo, marveč so podjetniki prav na podlagi te pogodbe počasi stalno navijali cene, za plače in mezde pa se nihče ni zmenil.

Ni se še poleglo prvo ogorčenje nad tem nesramnim paktiranjem v škodo avstrijskega delavstva in že spet so pred meseci pričeli isti gospodje, ki imajo na vesti prve tri pogodbe, s predpripravami za novo — to je četrto pogodbo. Najprej so govorili samo o uravnavanju žitnih cen, polagoma pa so morali te priznati, da gre spet za novo roparsko pogodbo o cenah in mezdah, ki ne bo zajela samo žitnih cen, temveč cene vseh življenjskih potrebščin, od kuriva in železniških tarifov.

Pretekli teden so se sestali na odločilni seji pod predsedstvom kanclerja Figla in v navzočnosti vicekanclerja Schärfa ministri dr. Margaretha, Kraus, Maisel in inž. Waldbrunner, nadalje zastopnik avstrijskih podjetnikov Raab in predsednik sindikalne zveze in tako imenovani „zastopnik“ delavstva Böhm, da se sporazumejo o vsebini nove pogodbe. Kakor pri vseh prejšnjih pogajanjih so si bili gospodje tudi tokrat kmalu enotni ter izročili osnutek pogodbe ministrskemu svetu, ki je o njem razpravljal na svoji tokovski seji. S tem je bilo zaključeno novo poglavje v zgodovini medsebojnega paktiranja med SPOe in OeVP, za avstrijsko delavstvo pa se s tem pričinja nova doba padanja življenjske ravni.

Gotovo se bo marsikdo spraševal, kako je mogoče, da se delavstvo ne zoperstavi takemu paktiranju, ki gre edinole v njegovo škodo. Delavstvo kot tako bi bilo brez dvoma pripravljeno, da se za svoje pravice odločno bori, saj kažejo to pripravljenost posamezne stavke zadnjega tedna, predvsem v Linzu, na Dunaju in na Nižjem Avstrijskem. Pravi vzrok temu moramo iskati v dejstvu, da je vodstvo delavstva in delavske stranke izdalo interese delovnih ljudi in se povežalo z zastopniki kapitala, s podjetniki, veleposessniki in drugimi izkoriščevalci. Ne v odločni borbi za pravice delavstva, temveč v za-

Koroški festival v Guštanju je za nami. Kdor ga je doživljal, je doživljal lepe, nepozabne dneve. Koroški festival, zares v pravem pomenu besede koroški — vsekakor na osvobojenih koroških tleh na malem lepem delu koroške zemlje v Meziški dolini. V središču te doline, v Guštanju, ob vznožju Uršlje gore in naše starodavne sive Pece, so se zbirale te dneve množice slovenskega ljudstva, kmečkega, delavskega in ljudske inteligence na petem koroškem festivalu, ki so nenehoma manifestirali tudi za pravice, ki so naše.

Višek slavnosti je bil v nedeljo dne 24. septembra. Prireditve v nedeljo smo bili deležni tudi zamejski koroški Slovenci, ki smo prispeli na festival v dveh skupinah. Prva skupina se je pripeljala z avtobusom v soboto ponoči. Komaj smo stopili na jugoslovanska tla, smo bili deležni pristrčnega bratskega sprejema in vsak brez izjeme je takoj čutil, da smo prišli svoji med svoje. Vsa pot od Libelč do Guštanja je bila praznično okrašena z zastavami in transparenti, ki so izražali živo zanimanje za zamejske koroške Slovence. zanimanje in zagotovila, da nas rojaki v svobodni domovini ne bodo pozabili.

Ponovno hočejo plebiscit izrabljati za borbo proti kor. Slovencem

Vakomur v svetu mora biti razumljiva naša skrb za koroške Slovence onstran meja. Razumljivo mora biti, da smo in da bomo budno spremljali avstrijsko politiko do njih in da bomo pomagali našim rojakom v borbi za njihove nacionalne in obče pravice, ki jih vsekakor kot

Pozno v noč smo dospeli v Guštanj. Kdo bi popisal občutkov ob pogledu na nešteto množico, ki se je zbrala na guštanskem trgu k našemu sprejemu, in globoko občutenih besed pozdravnega nagovora, ki je veljal nam zamejskim koroškim Slovencem. Škoda samo, da smo zamudili v guštanskem letnem gledališču uprizorjeno „Miklovo Zalo“, ki je bila, kakor so pripovedovali vsi, nekaj edinstvenega. Prizorišče, kjer so igrali „Miklovo Zalo“, v bivšem grajskem, sedaj ljudskem parku, smo videli v nedeljo dopoldne, kjer smo prisostvovali obširnemu kulturnemu sporedu.

Na tisoče ljudi z vlaki, avtomobili in vozovi je prišlo na slavnostni prostor. Navdušenje in razpoloženje je bilo prazniško, poleg tega je bil še prekrasen sončen jesenski dan. Tovariš Janžekovič je pristrčno pozdravil prisotne, posebno še koroške pevce, podpredsednika vlade LRS dr. Marijana Breclja, ministre Bizjaka in Žavcarja ter zastopnike OF in Ljudske prosvete Slovenije.

Nato je nastopil živahno pozdravljen podpredsednik LRS dr. Marijan Breclj, ki je v svojem govoru dejal med drugim:

močni narodnostni skupini v tej državi gredo. Naša pravica in dolžnost je, da se z vso odločnostjo borimo proti vsem žovinističnim napadom in poizkusom zatiranja, proti vsem tistim strankam in posameznikom na avstrijskem Koroškem, ki se marsikdaj počutijo tako svobodni v pre-

Demonstracije proti podražitvi

V torek, ko je zasedal ministrski svet in razpravljajal o povznanju cen in plač, so začeli v številnih dunajskih podjetjih delavci s stavko in nato združeno korakali proti središču mesta. Pred Ballhausplatzom je prišlo do spopada med demonstranti in policijo, ki je hotela zabraniti stavlajočim dohod do palače zveznega kanclerja, kjer je zasedal ministrski svet. Demonstranti so s kamenji in koli napadli tovarne policijske avtomobile, preplezali zidovje ljudsk. vrta in tako prodrli pol. kordon, nakar je policija dobila povelje, da se odstrani. Pred kanclerjevo palačo sta z avtomobila po zvočniku govorila demonstrantom komunistični občinski svetnik

Lauscher in narodni svetnik KPOe Fischer. Ko je zvezni kancler odklonil sprejeti delegacijo med demonstracijo in jo pozval, da se naj prijavijo na običajni način naslednji dan, so se demonstranti okoli 13. ure v miru razšli.

Zaradi demonstracij je bil na nekaterih progah ukinjen tudi železniški promet, vendar je trajala prekinitev samo štiri ure, tako da so od 18. ure vozili spet vsi vlaki.

Majhne demonstracije so bile potem tudi še v sredo in ne le na Dunaju temveč tudi v drugih mestih, predvsem v Linzu, v Gradcu in skoraj v vseh večjih krajih Nižje Avstrije.

Tri severnokorejske divizije obkoljene

Po združitvi čet OZN pri Suvonu so severnokorejske čete v južnozapadni Koreji popolnoma osamljene. Po poročilih so južno in zapadno glavne ceste med Soelom in Taejonom tri severnokorejske divizije

obkoljene. Taejon je še edino večje mesto v južni Koreji, ki je v rokah severnokorejskih čet.

Po združitvi ameriških severnih in južnih čet so Severnokorejci v vedno večji nevarnosti popolne obkolitve. Če se jim bo posrečilo, da se prebijejo proti severu, bodo morali na vsak način zapustiti vse težko orožje in bodo po mnenju ameriškega strokovnjaka kot „organizirana vojska“ brez pomena. McArthur izjavlja v svojem poročilu: Usoda Severnokorejcev v južno zapadni Koreji je odložena. Združitev edinic osme armije in 10. korpusa v bližini Suvona zaključuje en del protinapada OZN za osvoboditev južne Koreje“.

Kitajsko ozemlje po pomoti bombardirano

Ameriška vlada je v pismu na generalnega sekretarja OZN priznala, da so ameriška letala pomotoma vrгла bombe na kitajsko ozemlje. Ameriška vlada bo po posredovanju OZN popravila prizadeto škodo, če bo preiskovalna komisija ugotovila krivdo ZDA.

Ameriški poslanik v Londonu odstopil

Ameriški poslanik v Veliki Britaniji Levis Douglas, je 27. t. m. odstopil in sicer baje „iz zdravstvenih razlogov“. Kot naslednik Douglasa je bil imenovan nekdanji predsednik ameriške telegrafske in telefonske zveze Walter Gifford.

New York. — Doslej so postavili v ZDA 32 vrst predmetov pod državno nadzorstvo, med njimi jeklo, gradbeni les, alkohol za industrijske namene.

Ljudski tabor v Gorici

Vsako leto slavijo Goričani svoj veliki praznik — Ljudski tabor — in se jeseni zberejo na prostornem igrišču v Sovodnjah, ljudske množice iz bližnjih in daljnjih krajev, da proslavijo dan slovenske kulture v pesmi in folklori.

Ta kulturni praznik Goričanov pa zajema iz leta v leto širši okvir in dobiva vedno bolj izrazit obraz odločne manifestacije slovenskega naroda v zamejstvu. Ta manifestacija kulturne enotnosti slovenskega zamejstva pa je hkrati izpoved vzajemne misli vseh Slovencev od severa do juga, od vzhoda do zapada: S silno razdeljenim slovenskim ozemljem še ni razdeljena slovenska kultura in ne bo ju razdelilo, dokler bo živel tu narod, ki je v duši čvrst!

Tudi letos, dne 24. septembra, se je zbralo v Sovodnjah poleg ogromnih množic domačega prebivalstva zastopstvo slovenskega zamejstva iz Svobodnega tržaškega ozemlja, Benečije, Režije in tudi Slovenske Koroške. Prišli so iz teh krajev pevski zbori in folklorne skupine, da manifestirajo skupno z domačini enotnost slovenske kulture. Iz slovenske Koroške sta prispela na tabor pevski zbor iz Bilčovsa in štehvarska skupina z Brnce.

Pred velikim odrom, ki je bil postavljen na igrišču, je čakala večti-sočglavna množica na pričetek predstave. Glava ob glavi se je stiskala in navdušeni ljudje se niso utrudili v vseh dobrih 3 urah, čeprav so stoji prisostvovali prireditvi.

Ljudski tabor je otvoril predsednik Zveze slov. prosvetnih društev Goriške, tov. Viljem Nanut, ki je izrekel naslednje besede: „Zveza slovenskih prosvetnih društev slavi danes svoj veliki praznik, to je ljudski tabor, ki je nekaj mejnik v našem kulturnem delovanju. Štejemo si v posebno čast, da je na ta tabor prihitelo tudi zastopstvo tržaških in koroških Slovencev, ki v podobnih okoliščinah kot mi čuvajo, branijo in dvigajo slovensko kulturo, najdražji biser vsakega naroda. Kulturna rast prežinja posameznika in narode s tako močjo, da se bližajo drug drugemu brez sovraštva ali mržnje, ali podcenjevanja v medsebojnem spoštovanju in priznanju, da so vsi mali in veliki narodi poklicani, da grade veličasten in pester mozaik človeškega duhovnega vzpona iz veke v vek.“

Toplo pozdravljamo v svoji sredi Slovence iz Benečije in Režije ter Kanalske doline, ki so čuvali slovensko besedo do današnjih dni in ki kljub tujemu morju, ki jih zaliva in preplavlja, čutijo in priznavajo svoje slovensko lice in slovensko pripadnost.

Goriške, beneške, tržaške, in koroške Slovence naj današnji tabor poveže in zbliža ter nas potrdi za nadaljnje delo. Naš kulturni razvoj zavisi od zdravega soka, ki se pretaka od matičnega debla do skrajnih vej in vejice slovenskega življa za mejo in uspevali bomo le, dokler se ne odtrgamo od tega svojega debla. Z medsebojno povezavo pa se bomo krepili in si vlivali volje in poguma za nove napore.

Današnji tabor naj prežene malo dušje iz naših vrst ter bodi kulturni užitek našim zamejskim Slovincem.

Ta tabor pa naj bo tudi našim sovražnikom, ki skušajo z lažmi in obrekovanji ter komedijantstvom razcepiti naše vrste, nov dokaz, da je naša pot pravilna, da smo močni in trdno povezani in nas nobena sila ne bo več podrla.“

Nato je spregovoril tajnik Slovenske prosvetne zveze iz Celovca, tov. Tonče Schlapper in izjavil v svojem pozdravnem govoru med drugim: Mi Slovenci, ki nikoli v zgodovini še nismo zatirali drugih narodov, tudi danes ne poznamo v naših mislih stremjenja po gospodstvu nad drugimi. A to kar je naše, hočemo

braniti do zadnje konsekvence, pa če bi se bilo treba upreti najmočnejši sili. Mi spoštujemo druge narode in čislamo njihovo kulturo, a mi si ne pustimo sramotiti ali odvzemati svoje. Slej ko prej veljajo Prežernove besede tudi današnji slovenski generaciji, bodisi na že svobodni zemlji bodisi v prostranem slovenskem zamejstvu:

„Žive naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan,
da koder sonce hodi,
preprij iz sveta bo pregnan,
ko rojak, prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!“

V tem pozdravljam današnji ljudski tabor. V tem duhu zaključem: Naj živi kulturna enotnost vsega slovenskega naroda, ki je porok in temelj našega narodnega obstoja!

V imenu Slovensko-hrvatske-prosvetne zveze je pozdravil ljudski tabor tov. Miro Presel in poudaril: „Nam vsem je popolnoma jasno, da so meje, ki so jih zarezali v našo živo telo, krivične in da ne morejo in nikdar ne bodo mogle izpolniti dejstva do enotnosti slovenskega ozemlja. Borili se bomo za naše člo-

večanske pravice vse dotlej, dokler ne bo padla poslednja krinka z ob-raza zatiralcev našega naroda, ki uporabljajo svojo kulturo za razna-rodovanje slovenskega življa, ki je ostal po krivični razmejčitvi izven domovine. Ta enotnost je zapisana globoko v naših srcih. Zato kličemo ob današnjem Ljudskem taboru:

Naj živi enotnost vsega slovenskega ljudstva! Naj živi kulturna enotnost zamejskih Slovencev z matično domovino Slovenijo!“

Začetek v izvajanju kulturnega programa je napravil ljubki otroški balet v narodnih nožah. Nato pa so nastopili pevski zbori iz domačega okoliša — Goriške — (iz Standreža, Podgore, Oslavja, Vrha, Peči in Števerajna) iz Koroške in Trsta.

Dvakrat je nastopil mešani pevski zbor iz Bilčovsa. Zbor je še mlad; ni še dolgo kar je stopil v tem številu in obliki v življenje. Toda s svojimi mladimi pevci in njihovimi svežimi glasovi daje veliko upanje za uspešen razvoj v bodočnosti. Pevo-vodjo — Follija Kapusa — še čakajo hvaležne naloge.

Po drugem nastopu Tržačanov,

Zvišanje cen in plač

Zadnji torek je ministrski svet na svoji seji sklenil zvišanje mezd in plač vseh delavcev, nastavljenecv v javni in zasebni službi za 10 odstotkov od 1. oktobra dalje. Hkrati so bile določene tudi nove cene, ki stopijo v veljavo prvega oktobra. Nove cene so določene:

rž	S 1.10 za kg
pšenica	S 1.35 za kg
koruza, ječmen z. krmo	S 0.90 za kg
kruh	S 2.40 za kg

Izključitev iz KP Avstrije

S sklepom CK KP Avstrije je bil izključen iz Partije bivši generalni sekretar Društva Avstrija-ZSSR Nikolaus Hovorka. Kot razlog za izključitev navajajo, da je Hovorka „že dalj časa igral dvolično in umazano vlogo“, da je pod psevdonimom priobčeval članke proti KP Avstrije in se ukvarjal s finančnimi malverzacijami.

zemlje	S 0.27 za k.
moka (boljša)	S 2.98 za kg
zdrob	S 3.30 za kg
ržene otrobe	S 0.42 za kg
pšenične otrobe	S 0.54 za kg
sladkor (kristal)	S 5.50 za kg
sladkor (boljši)	S 5.64 za kg
sladkor (kocke)	S 5.72 za kg

Enako je bil zvišan tudi električni tok od 21,6 na 51,5 odstotkov. Tudi cene pri premožu bodo zvišane.

Pred letom 1938 je Hovorka pripadal avstrijski krščanski stranki in je kot publicist nastopal proti nacionalsocialistom, zaradi česar je bil odpeljan v taborišče, kjer je postal komunist. V februarju so ga odstavili, ker so sumili, da je v zvezi z reakcionarnimi krogi, kljub temu pa je bil do maja zaposlen v uredništvu glasila CK KP Avstrije „Volksstimme“.

Na koroškem festivalu v Guštanju

(Nadaljevajne s 1. strani)
samo dejstvo, da se to sramotno zgodovinsko dejanje, kakršen je bil koroški plebiscit, praznuje in to že v navzočnosti najvišjih uradnih predstavnikov Avstrije, ne pomeni samo žalitve koroških Slovencev, ampak nedopusten in sovražni akt proti naši državi. Vemo tudi, da je bil ponovno v Pokrajinskem svetu sprožen predlog, da postane 10. oktober njihov nacionalni praznik, plačan praznik, to se pravi, da naj bo uradno od državnega vodstva kot tak priznan.

Apeliramo na avstrijske demokratične množice in na vse poštene ljudi na Koroškem, da si priključijo v spomin izkušnje iz zadnje vojne, ko so občutili rezultate šovinistične politike, netenja mržnje med narodi, skralka, ko so doživeli usodo malega naroda, ki plačuje račune velikih imperialističnih sil. Spominjamo jih tudi njihove sedanje usode po tej drugi svetovni vojni. Ali je avstrijskemu narodu po volji, da mu hočež-nočež krojijo usodo spet tuje sile in mu pod krinko demokracije vsiljujejo nedemokratične oblike njihovega državnega in družbenega življenja? Prav je, da se zamislijo nad tem in da v imenu demokracije, za katero je nujno, da se tudi sami bore, preprečijo vse take postopke, kakor je praznovanje plebiscita, ker to ni samo groba žalitev našega na-

ki so zapeli pod vodstvom skladateljca Vrabeča v prekrasno ubranem petju pesem „Soči“, so nastopili združeni pevski zbori Goriške. Folklorna skupina iz Sv. Jurija v Režiji pa je izvajala domači skupinski ples, ki se imenuje „Rezijanka“. Prvič so bili vključeni v okviru Goriškega tabora na najbolj zapadnem koščku slovenske zemlje živeči rojaki, ki živijo tam pod silno težkimi življenjskimi in socialnimi pogoji in so bili kakor Benečani skozi dolga stoletja odtrgani od ostalega slovenskega naroda.

Ko je po vsem tem dolgem razporedu nastopila brnška štehvarska skupina, se je že porajal mrak. Vsled dolgega stanja že nekoliko izmučena množica je ponovno zaživela. Prvič so videli ta pristen koroški običaj, ki vedno spet zadivi vse gledalce. Izborni jahači so sedeli na svojih konjih kakor puntarski kmetje iz turških časov in v divji dirki vihrali v rokah svoje „kole“, kakor stare zarjavele meče. Pod krepkimi udarci se je kmalu zrušil sod in štehvarji so se pripravljali na „Visoči rej“.

Najmlajši izmed njih — Mirko —, pod katerega udarcem se je zrušil zadnji del že močno prizadete sode, je priboril „krancl“ in stopal s svojo dečvo in ostalimi na pozorišče, ki ga je disciplinirano izpraznilo občinstvo. Za „Visoči rej“ je zaigrala tržaška kapela in štehvarji so se zasukali v starodavnem zmagovalnem plesu. Izzvali so navdušeno odobravanje in vihrav aplavz.

Ob zaključku pa je izvajala koncert tržaška kapela in so nastopili tržaški folkloristi z domačim narodnim plesom „Sto ledi“. Šele v poznem večeru je končala velika prireditel, ki je zapustila v slehernemu mogočen vtis in dala pobud in moči.

Ob priložnosti Ljudskega tabora je bila v prostorih bližnje hiše ob igrišču razstavljen bogata fotografska razstava, ki je prikazovala domače prosvetno delovanje in noše ter običaje iz vseh krajev slovenskega zamejstva kakor tudi lepoto naših lepih slovenskih krajev od Svinške planine do našega modrega Jadrana.

Mi Korošci, ki smo se udeležili tega tabora, lahko rečemo, da smo doživeli velik, nepozabljiv dogodek. Svojim goriškim rojakom, ki so ga nam pripravili in nas tako prijazno sprejeli v svoji sredi, pa izkrena in globoka zahvala.

mo nikdar priznali kot režitev koroškega vprašanja, potem bi morala avstrijska javnost vsaj o tem molčati, ne pa dopustiti, da bi šovinistični elementi in to celo ob podpori uradnih predstavnikov ta dogodek izrabljali za kratek že itak minimalnih manjšinskih pravic koroških Slovencev, za slabljenje uradnih odnosov Jugoslavije in Avstrije in za netenje mržnje med slovenskim in avstrijskim narodom.

Govor dr. Breclja je segel nam koroškim Slovincem v globino, ker je ponoven dokaz iz ust predstavnika vlade, da nova Jugoslavija budno zasleduje življenje in položaj koroških Slovencev.

Zatem je sledil zanimiv in bogat kulturni program, v katerem so nastopili SKUD „Prežihov Voranc“ s folklorno skupino, pevskim zborom in harmonikarji. Nastopila so pevska društva iz Kranja, Murske Sobote in Maribora.

Koroški pevci, pod vodstvom tovariša Zdravka Hartmana, ki so zapeli nekaj koroških pesmi, so doživeli posebno živahen aplavz.

O razstavi, o razvoju Guštanj in njegove industrije, o šolstvu in napredku sploh v kratkih letih svobodnega razmaha bomo poročali v eni izmed prihodnjih števil.

V koroški festival v Guštanju je ponovno na prav poseben način manifestiral tesno povezanost med Slovenci v svobodni domovini in Slovenci v zamejstvu, pokazal je, da je ta povezanost nerazdružljiva, pa čeprav jo ločijo krivične meje.

PREŽIHOV VORANC: TISOČ IN EN DAN

Kadar me prijatelji vidijo v Ljubljani, me zmerom napadajo:

„Ti, kaj pa ti? Nič ne delaš, zavlekel si s v tiste planine in čepiš tam kakor jazbec. Mi drugi pa garamo, da se nam moti. Služba, propaganda, potem umetnost, ki je tudi — ne zanemarjamo. Tako ne sme več dalje.“

Nihče mi noče verjeti, da sem bolan.

„Kar siješ od zdravja, primojduši. Živiš kakor kulak. Kaj pa ljudska oblast, dragi prijatelj Voranc?“

Tem mojim prijateljem, bi jaz iz srca privoščil, da bi prišli en dan živeti na Prežihov vrh, takrat, ko bi se jaz recimo predstavil v Ljubljano. Prežihov vrh je lep kraj, gozdovi črničevec, ki po sami smoli diši, razgledi na Jamnico, na Karavanke. Tu ni agitpropa, ni nobenih izvršnih odborov, ni prireditev, ki skrbje za vsakdanjo vključitev v delo in zato da se človek pod ljudsko oblastjo ne usmraadi.

Vendar pa je tudi na Prežihovem vrhu neki dnevni red, ki se začne že ob prvi jutranji zarji in se končuje navadno šele pozno zvečer, ko se sonce že pogrezne v podjunske nizave.

Dovolite mi, dragi prijatelji, da vam en tak dan popišem, en sam dan, ki je podoben vsem drugim.

Pri Prežihu vstajajo poletni čas navadno zgodaj. Vigredni čas je temu kriva setvena komisija na KLO, ki sitnari zaradi krompirja, koruze in žita. Uršlja gora je že vsa ožarjena od sončnih žarkov, medtem ko so globače še pokrite s sencami. Počasi se preliva jutro v lep dan. Ko stopimo pred hišo, zagledam na klopi pod lipo postaranega, a še krepkega moža. Torej se je že tako zgodaj pričelo.

„Dobro jutro,“ vrešči mož in pride bliže. „Ali me še poznate?“

Mislím, da ga ne poznam več, toda v tem hipu se mi zabliska.

„Dobro jutro, Blatnik. Kaj pa vi tako zgodaj?“

Videl ga nisem več kakor dvajset let.

Možu se razširi obraz. Še ga poznajo ljudje, ki ga celo večnost niso videli. Sedaj je star skoraj sedemdeset let in navzlic temu ga poznajo.

Blatnik je bil v svoji mladosti hlapec in najemnik kakor moj oče. Potem je kupil grunt v soseski občini in smo izgubili stike. Pozneje sem ga le redkokdaj videl. Bajje je začel barantati z lesom in je obogatel. Kdo ve, kaj ga je prineslo tako zgodaj k meni. Kakor je podoba, vstajajo pri Blatniku še bolj zgodaj kakor pri Prežihu.

Sedla sva k mizi. Črničevec se piše tudi ob taki zgodnji uri, ker je to prav za prav medicina. Nato izsuje mož svoje težave.

„Veste ta agrarna reforma na Prevaljah. Tri grunte imam, Blatnikovo, Sečnjakovo in Sternjakovo. Vsega skupaj menda okoli 130 ha. Tu je posestni list. Sedaj so mi pa nekaj vzeli. Tisti svet, ki sem ga bil kupil od Lesnika.“

„Koliko so vam pa vzeli?“

„Šest joh so mi odtrgali. To, kar sem mislil dati najmlajši hčerki za doto. Kaj je zdaj storiti?“

„Od 130 ha so vam vzeli šest joh, to je štiri hektarje. Oče, kar tiho bодite, jaz bi vam vzel gotovo veliko več. Saj imate še mnogo preveč in gotovo ne boste mogli obdelati.“

Mož se skrči kakor jež in se brani dalje:

„Do zdaj smo vedno vse obdelali. In potem so otroci tukaj. Hčerka je že dvajset let gospodinja na Sečnjakovem, sin pa gospodari na Ster-

njakovem. Saj tisti svet, ki so mi ga vzeli ni velik vreden, ker je skoraj samo plazovje, toda vzeli so mi, meni... Otrokom bi rad izročil.“

„Zakaj pa jim prej niste izročili, pa bi se že davno lahko izognili tem sitnostim z agrarno reformo. Sedaj ste pa še vi posestnik. In tistih šest joh plazovja!“

Mož mi noče odgovoriti na vprašanje, zakaj ni že davno razdelil premoženja med otroke — sedaj ima že skoraj osemdeset let — temveč reče:

„Vi ste poslanec našega okraja. Ali bi se dala napraviti kaka pritožba?“

Dopovedujem mu, da se pri tako velikem posestvu ne da delati pritožbe. Razlagam mu, kaj je agrarna reforma. Ko pridem do ljudske oblasti, skoži mož na noge.

„Tudi jaz sem za ljudsko oblast. Pri nas smo tri leta imeli partizane v hiši. Vozili smo tako dobro, da nas Nemci niso odkrili.“

Oči se mu svetijo kakor jazbecu, temu Blatniku. Pripoveduje mi razne zgodbe iz okupacijskih let in pri tem zaživi. Moj črničevec plačuje pri tem ceho.

Zmeniva se, kakor je potrebno:

HROŠČI

Gustav Strniša:

Na visokem kostanju v zelenem gaju je živela številna družina rjavih hroščev.

Med njimi sta bila dva najbolj pridna, in sicer drobna samica, ki je imela na desnem krilu ozko belo liso, zaradi katere so ji vsi rekli belka, in pa hrošč, ki mu je manjkala leva tipalka. Zgubil jo je v junjskem boju z divjim rogačem, ki ga je napadel kar na lepem in mu odščipnil tipalko s svojimi strašnimi kleščami.

Belka in ta invalid sta bila zjutraj prva pokonci. Zvečer sta odšla zadnja počivat.

Drugi hrošči so zlasti zjutraj radi lenarili. V gaju je ležala običajna megla. Zeblo jih je. V okrilju zelenih listov je bilo mnogo prijetneje in topleje. Kakor pod majhne, žive utice so se stiskali pod liste in zadovoljno počivali.

Nekega dne sta odletela belka in invalid posebno daleč.

Dospela sta do visoko zidane hiše. Za hišo je bil vrt. Na vrtu je stala hruška. Njene veje so segale skoro ob okna hiše.

Na visoki veji sta hrošča obstala in se zazrla skozi odprto okno. V prostori sobi sta zagledala mnogo dečkov in deklic. Na eni strani so sedeli po klopeh dečki, a na drugi deklice.

Po sobi pa je hodil mlad gospod in kazal otrokom na črno tablo ter jih učil.

Hrošča pač nista vedela, da je ta hiša šola. Radovedna sta ždela na veji in poslušala. Učitelj je glasno govoril. Vse sta lahko slišala.

Ko je prenehal, je stopil k odprtemu oknu. Zagledal ju je in se smehljaje okrenil:

„Otroci! Da ne pozabim! Jutri zjutraj morate vstati že pred sončnim vzhodom!“

Pravil sem vam že, da živi rjavi hrošč do petdeset dni.

Med tem časom zleze samica tri do štirikrat v zemljo, kjer zleže okoli osemdeset jajčec. Iz teh jajčec zlezejo ličinke, ki izpodjedajo rastlinam korenine in delajo veliko škodo.

Torej je treba rjave hrošče zatirati in pobijati!

Jutri zarana se snidemo pred šolo. V log pojdemo, da potresemo dre-

pritožbe Blatnik ne bo delal. Posestva bo izročil svojim otrokom, naj se mladina ukvarja in bori z težavami sedanjega časa. Ko mož odhaja, pravi:

„Škoda, da nisem mlad. To bi se dalo živeti. V moji mladosti pa je bilo hudo. Pa zdravi ostanite!“

Vigredno sonce je medtem prdrlo s svojimi žarki skozi cvetoči sadovnjak. Bogata rosa se iskri na vejevju in po trati. Ptice pojo, kot da bi znorele.

Ena ura je sicer šla, toda če začnem zdaj pisati, bom že nekaj napravil. Toda komaj še usedem, me že spet kličejo.

„Kaj pa je?“

„Ven pridi!“

Zunaj zagledam Potočnikovega bajtarja iz Dobrij. Kaj pa je tega prineslo tako zgodaj? Ko me mož zagleda, mi pravi:

„Ne zamerite, tovariš. Prišel sem tako zgodaj zato, da bi vas še našel doma.“

Možakarja tudi že dvajset let nisem videl.

„Kaj pa se je zgodilo, prijatelj?“

„Posojilo bi rad in sem prišel k vam po nasvet.“ Potem mi začne

razlagati tisto zadevo s posojilom. To traja četrte ure, dasi mi je takoj jasno, za kaj gre. Poznam njegovo bajto in njegove težave.

„Počakajte, prišli ste daleč. Tukaj imam ravnokar neko žegnano vodo pri rokah,“ ga skušam prekiniti. To se mi tudi posreči.

Mož mora izplačati neko dediščino. Razen tega se mu je podrl pozimi hlev. Mora se zadolžiti. Bajta je za nič, strmina prava kazen božja.

„Jaz bi vse to na kol obesil. Saj se ne izplača živeti v tistem bregu,“ mu pravim.

„Tudi jaz bi to storil, če bi bil mlajši. Enkrat so me vrgli iz tovarne, potem sem ostal bajtar. Sedaj sem prestar.“

„Kaj pa obnovitvena zadruga? Tja pristopile, pa bo laže šlo.“

Potem razpravlja o obnovitveni zadrugi. O teh stvareh moj znanec ni dobro poučen.

Zopet je ena ura pri vragu, ko se mož posloví. Sedaj je zadnji čas, da se lotim dela, zakaj dopoldansko delo veliko več izda kakor popoldansko. Ne sedim niti četrte ure pri mizi, ko me zunaj spet kličejo. Toda zdaj s čisto spremenjenim glasom. Kaj je neki zopet zdaj?

Pred hišo zagledam kakih trideset deklet, ki stojijo in me gledajo. Komaj odkrijem med njimi bradatega moža, ki mi razlaga:

„Gospodarska šola smo iz Mari-bora. Napravili smo izlet v Kotlje in hočemo videti tudi Prežihov vrh. Oprostite tovariš.“

Kakšne šole neki vse imamo v naši novi Jugoslaviji? Ko bi šlo za gospodinjstvo šolo, bi človek razumel, toda dekleta in gospodarska šola, ta je prehuda.

Dekleta so brhka, jutro okrog hiše je dobilo nov, svetel obraz. Treba je z njim govoriti. Vse hoče vedeti mladina, ki je vstala že ob treh, ob štirih zjutraj. Kje so se godili „Samorastniki“, kje „Jamnica“ kje „Stari grad“. S črničevcem tukaj ne morem nič opraviti, zato je treba možta. Tudi o možtu sadjevcu ni kaj reči. Nekaj grč izgine, ko da bi trenil. Dekleta zapoje, potem se pa love — vse je tako prisrčno.

„Junija gremo v Šamac,“ mi kličejo dekleta med odhodom.

In spet ostanem sam. Zopet je šla ena ura, toda te ure mi ni žal. Bilo je, ko da bi kdo pri nas luč vžgal.

Pes že zopet laja. Že spet nosi hudir nekoga k hiši. In res, v veži že sprašuje nekdo:

„Ali je poslanec doma?“

To je ženski glas. Žena me takoj izda:

„Je doma, kar naprej,“ namesto da bi rekla, da me ni doma in da me nikoli ne bo.

Zagledam žensko, ki še ni stara; ko prihaja bliže, vidim da šepa. Ne poznam je.

„Noge nimam, že deset let. Sedaj se mi je pokvarila proteza in skoraj ne morem hoditi. Hudo je, ker sem za deklo. Prišla sem k vam, da bi mi pomagali do nove proteze.“

Ubogi ženski se pozna, da je že veliko stala, preden je prišla do nas. To so vendar tako enostavne stvari v naši ljudski državi. Zakaj so potem socialni odseki pri vsakem upravnem odboru. Ljudje tega ne vedo, če pa vedo, pa še nimajo zaupanja v te reči.

Nato se je z žensko treba pogovoriti še o raznih drugih rečeh, ki so koristne, ki ti pa vzamejo skoraj uro časa. Je že tako.

(Nadaljevanje na 4. strani)

TISOČ IN EN DAN

(Nadaljevanje s 3. strani)

Ura je pretekla, ali ta urica gotovo ni bila stran vržena. Poldne je. Ko smo ravno pri mizi, je že spet nekdo tu. Vstopi postaran možiček z okroglim klobukom in s hodno srajco.

„Ali sem prav prišel?“ izprašuje in mežika z očmi.

„Prav, prav!“ Kaj bi hodil po ovinkih, dasiravno moža ne poznam. Gotovo želi govoriti s poslancem. Prav ti je, zakaj pa živiš v okraju...

Stari mož se usede, nato pa iztrese svojo bolečino:

„Star invalid sem iz prve svetovne vojne. Invalidnine pa ne dobivam nobene. V stari Jugoslaviji sem dobival, petdeset odstotkov. Sedaj sem prišel k vam, da mi pomagata, zakaj sam se nimam kam obrniti.“

Najprej je moral mož sesti in pogledati z nami skledo juhe. Potem sva se pogovorila.

„Ali ste že bili na okraju v Prevaljah?“

„Še nisem bil,“ mi zaupa mož.

Kaj bi se človek jezil. Ljudstvo še ne pozna našega upravnega ustroja. Poti so še pre malo shojene.

„Stanujem v samotnem mlinu v Reki pod Belžakom. Med okupacijo ni bilo tako samotno pri meni. Takrat so bili pri meni partizani redni gostje. Enega sem imel tri mesece pod streho, ker je bil ranjen. Tudi Nemci so vedno stikali pri meni, a me niso odkrili, ha, ha.“

Možu se smeji izmučeni obraz.

Končno sva se zmenila. Ljudje prihajajo k svojim poslancem največ zato, ker se sami ne spoznajo na uradni postopek. Ne gre toliko za intervencijo kakor za nasvete. Kam pa naj gredo, če ne k človeku, ki ga poznajo in ki so ga volili. Zato smo prijateji.

Sonjek Miha iz št. Danijela se poslovi, ko se je sonce že nagnilo.

Vsi pa niso tako skromni. Ko sem mislil, da bo že mir pri hiši, slišim v veži ropotati kmetico iz Kotelj:

„Kje pa je ded?“

„Kaj pa je?“ hoče posredovati žena.

„Deda hočem imeti. Zakaj so električarji kar naenkrat odšli iz naše hiše?“

S kmetico se pozna, že iz šolskih klopi.

„Ti si predsednik odbora za elektrifikacijo. Kakšen red pa je to? Do nas so potegnili žico, potem pa so šli na Sela. Kot da bi tam bolj stregli kakor mi. Ali nismo mi tudi plačali?“

Poslanec gori ali poslanec doli, ti si za to odgovoren pa konec. Red in pravica morata biti v novi, ljudski Jugoslaviji.

Navsezadnje se le pomeniva, kakor se spodobi. Posledica teh razgo-

vorov pa je seveda, da se je sonce že zelo približalo Peci.

In jaz še nisem nič napisal. Medtem je prišla pošta. Od „Ljudske pravice“ dobim telegram: „Pošlji rokopis takoj.“

Sedaj bi bilo potrebno, da bi bral tudi časopise. Zvečer je seja živinorejske zadruga doli v vasi. Jutri moram na okraj, kjer je ravno okrajna skupščina. Pojuteršnjem je seja lesne zadruga. Za danes pa še ni konec, čeravno sem nad delom že obupal in se spravil pred hišo. A na vrsti so še hujše stvari. Kakšne težave vse ima naše ljudstvo!

Dva Črnjena sta prišla k hiši. Enega poznam, ker sva bila skupaj v Mauthausenu. Bil je odličen fant. Sedaj je on legitimacija za onega drugega, ki ga ne poznam. In ta govori:

„Iveka so mi zaprli zadnji črne borze, oziroma zaradi tega, ker ni priglasil blaga. Mogoče bi se dalo kaj narediti. Ni bil slab med okupacijo. Je pač smola.“

„Gotovo sta žejna, ker Črna je daleč. Mošt še kar gre.“

Ko smo se vsi trije okrepčali, smo se lotili zadeve.

„Veste kaj, za črnohorzijance se pa ne potegujem. Naša oblast še premilo postopa z njimi. Kakšen pa bi jaz potem bil? Konec in mir besedi. Kako pa vama drugače gre?“

„Dobro, ne moremo kaj reči,“ se pohvalita oba. Tisti, ki ga ne poznam še nekaj stiska:

„Mislil sem, če bi se dalo kaj napraviti. Mi bi tudi ne gledali na kako stvar.“ Pri tem me mož zagonetno pogleda.

Kajpada, ljudje še po starem mislijo in po starem sodijo probleme. To mu moram odločno pojasniti. Potem ga je sram.

„Ne zamerite,“ mi pravi. „Jaz sem samo tako mislil.“ Jaz vam ne zamerim in imate prav.“

Potem se smeji vsi trije, čeprav je bila njuna dolga pot brez uspeha. Nato smo se spet obrnili k vrču.

„Pri vas mora pa tega biti dovolj, Cel dan so ljudje,“ menita onedva.

Tudi meni diši. Tak dan te izmuči, da postaneš čisto mehak. Mogoče je to še kaj drugega.

Ko sta odšla, je sonce že začelo zahajati. Zapad je zažarel visoko pod nebo in drobni, okrogli oblaki, ki jim pri nas pravijo „hlebčki“, so postali kakor koral. Sredi te luči je stala Peca kakor nemi stražnik na pragu novega sveta. Ta podoba je prerokovala lepo vreme še naprej. Okrog nas je cvetelo sadje neutrudljivo ves dan. Zvečer je močan duh po cvetju ležal okrog hiše. S hriba doli je silil vanj duh po smoli, ki je

že začela kipeti. Za en tak večer se že izplača prestati tak dan, ki se ravno poslavlja. Sedaj bo mir tudi pri nas.

Toda že pred večerjo pride nov gost. Krepak mož ima smejoč se obraz, čeravno se ne smeji. Počasi vstopa in se dobrodušno obrača po ljudeh. Po obrazu se mi zdi znan in je gotovo iz guštanjskih fužin, toda ne poznam ga po imenu, ker mora že dolgo biti tega, ko sem ga poslednjikrat videl.

„Dober večer, tovariš,“ mi reče spodbudno in mi kima.

„Dober večer, tovariš, tebe se pa ne morem spomniti. Mi moraš že pomagati,“ mu odgovorim in gledam proti zahodu.

Mož gleda domačine, ki so mu menda na potu.

„No, Miha sem iz Raven. Saj veš, ko sva včasih skupaj delala za politiko,“ mi reče in se zareži, da vidim dve vrsti rumenih zob.

A, Miha je. Kako neizpremenjen je ostal. Nekoliko je mlajši od mene. Ko smo nekoč nabili letake naše stranke, jih je Miha vso noč stražil. Imel je hude pesti.

„Nekaj bi rad s teboj na samem govoril,“ spregovori Miha naravnost. Tak je bil vedno.

Šla sva v tisto sobo, kjer pišem, kadar sem sam, in se usedla. Žena je šla po mošt.

„Veš kaj, žena mi je ušla in sedaj sem sam. Ti si poslanec...“

Čisto preprosto brez ovinkov in zaupljivo je planilo iz njega. Le glas s katerim je govoril, je bil nekoliko nezanesljiv.

Sedaj je bila vrsta na meni. Znano je, da imam zelo žilavo naravo, toda Miha me je zrušil. Mrzel pot mi je pokrilo čelo. To je napad na imuniteto. Žena mu je ušla in jaz

TONE LJUBIČ:

Skrinja pokojne babice

Takrat, ko so nevestam še vozili bala na okrašenih vozovih, je bila skrinja med glavnimi deli nevestine oprave. Skrinje so bile olupšane z barvanimi okraski ali z lesenimi vložki, bogatinke pa so imele tudi izrezljane skrinje. V skrinjah so bili zavoji domačega platna in žito. Dandanes so take skrinje že redkost. Na kmetih jih navadno najdemo zapuščene kje pod streho, sredi razne šare in ropotije. Pri ljubiteljih starin pa so v sobah postavljene tako, da se gospodar z njimi brž pohvali, ko pride kdo na obisk. Tako je tudi pri nas; nam je skrinja pokojne babice menda najbolj čislani del stanovanjske opreme.

Kadar pogledam skrinjo, mi živo stopi pred oči podoba ranjke stare mame in vsega se spomnim, kar mi je pripovedovala. Vidim jo na praznik opravljen v narodno nošo. In da si spomin nanjo še bolj osvežim, odprem skrinjo ter iz nje jemljem kos za kosom dele njene narodne noše.

Prav na vrhu je škalla, v kateri je avba. Glavni del avbe je čelnik, ki ga je babica zvala form. Vezan je z zlatimi nitkami in ploščicami v visoko izboženem okrasku. Gornji del je oglavje iz rahlo rožaste, nabrane, prosojne tkanine. Babica je pripovedovala, da so nekdanje Slovenke smele avbo prvič nositi šele na ženitovanju. Dekleta so nosila samo peče. V še starejših časih pa avbe sploh niso poznali, pokrivalo k narodni noži je bila samo peča. Dekleta so se od žene ločila le po zavezanju peče, dekleta so si namreč peče močno škrobale, da je greben, ki je nastal vrhu glave, stal pokonci; žene

naj mu pomagam. Seveda, zakaj pa so poslanci na svetu?

Miha sedi pred menoj in me gleda zaupljivo kakor otrok. Dobro, da je ravno mošt prišel na mizo. En sam požirek pomeni pol litra. Nato porinem vrč pred njega. Miha se je napolil, potem pa spet uprl oči vame in me nepremično gledal.

„Torej si se oženil.“ To je bilo vse kar sem spravil iz sebe. Sedaj se je odprlo tudi njemu.

„Da, toda šele pred nekaj leti. Do lanskega leta je šlo vse v redu, potem pa je naenkrat postalo vse narobe. Ze pred nekaj dnevi je žene zmanjkalo. Ti si poslanec...“

„Kako pa misliš to...?“

„Nazaj jo moramo dobiti saj so v naši novi državi tudi postave. To so abotne kozlarije, ki jih v teh časih ne moremo dovoljevati. Ali smo ali pa nismo. Zato sem prišel k tebi, ti imaš vpliv, imaš razne zveze...“

Miha se mi je zasmilil kot človeku, ne pa kot poslancu. Vrag bi vedel, kaj se je zgodilo. Njegove žene nisem poznal. Ostala sva skupaj pozno v noč in se pogovarjala. Ko me je mož zapustil, je bil nekoliko mirnejši. Dopovedal sem mu, da pride žena nazaj. Če je mogel nastati fašizem in je moglo priti do svetovne vojne, se kaj takega tudi lahko pripeti, kar se je pripetilo njemu, Miha je odšel.

Ostal sem sam. Na Prežihovem vrhu je tiho. Le veter vleče čez vrh, da se trese drevje. Macesni uporno ječijo. Svet okrog vrha je poln mesečine, skozi katero se vlečejo dolge sence. Nebo se blešči, akoravno na njem ni veliko zvezd.

Minil je dan, ki je podoben vsem drugim dnevom. Naredil nisem nič, toda ko tako sedim in pogrezam svoj pogled na mesečno nižavo pred seboj, mi vest nič ne očita. Napisal nisem nič, toda nekaj sem pa morda le storil koristnega, dasiravno se nič ne vidi. In od tega ne bo ostalo nič pisanega. Nekaj malega, neznatnega dela sem opravil tudi jaz za življenje našega velikega ljudstva. In ker več ne morem, naj bo ta betva dovolj.

Kako sta Tonček in Marjetica zaklad kopala

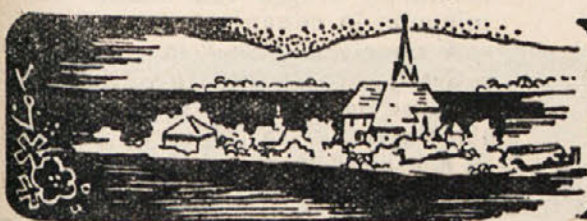
Pred davnimi, davnimi časi so po naših krajih strahovali grozoviti razbojniki. Pobijali so ljudi ter jim ropali denar in zlatino. Nakradeno blago so potem nosili v nepristopne, samo njim znane temne doline v osrčju gozdov. — Zgodilo pa se je, da je dal cesar poloviti in pomoriti vse razbojnike. Nekaj so jih orožniki res ujeli in postrelili, drugi pa so zbežali. Še prej pa so zakopali vse svoje ogromne zaklade, da jih nihče ne bi našel.

Minilo je od tedaj mnogo, mnogo let. Nekega večera je prišel v vas star, onemogel berač in prosil v prvi hiši, da bi ga vzeli čez noč. Domači so se usmili njegove starosti in ga vzeli pod streho. Ponoči je nenadoma oslabil in približala se mu je zadnja ura. Poklical je vse domače in jim razodel, kje je zakopan zaklad. Čez pol ure je umrl. Naslednji dan se je brž po vsej vasi zvedelo, da je berač razkril, kje so skriti zla-

ti cekini. Vse navzkriž je letelo tja, z motikami, krampi in vrvmi, da bi si nagrabili čim več zlata. Vsa vas je bila prazna, le v majhni hiši na koncu vasi sta ostala doma petletni Tonček in triletna Marjetica. Jokala sta, ko sta videla, da gredo vsi kopat zaklad. „Oh, vsi bodo bogati, samo mi ne!“ sta ihtje vzklikala. Očeta ni bilo doma, da bi tudi on šel in prinesel cekinov. Že prejšnji dan je bil odšel v mesto po mamico, ki je bila v bolnici. Sonce je že umiralo, ko so se vaščani potihoma in klavrno vračali domov. Zaklada niso našli. Najbrž so pozabili vreči na kraj, kjer so ležali zakladi, blagoslovljen predmet in hudodelec jim je otel vse zlato. — Tonček in Marjetica sta tiho čepela na peči in mislila na zaklade, na atka, mamico, na bogastvo... Tedaj se odpro vrata in vstopi oče, za njim mamica. Vsa vzradoščena sta zlezla malčka s peči in objela najdražji zaklad — svojo zopet zdravo mamico.

Precej pod rutami je spravljen široko vrhnje krilo s prišitim modrcem, oboje iz temne tkanine. Cela skladovnica spodnjih kril in temen predpasnik s široko pentljo dopolnjujejo ves seznam oblačil narodne noše.

Pokukajmo že v oni dve škatllici, ki se v naši krinji nahajajo prav na dnu. V eni so trpežne nogavice iz bele volne, mični robčki in mašne bukvice, v drugi pa zlatnina: uhančki, zaponka in sklepanec. Uhančkom je rekla naša babica „murčki“, ker so v podobi zamorčkove glave s turbanom. Zaponka je iz belih emajlastih rož, sicer pa zlata. Sklepanec pa je dolg kovinski pas, ki se je nosil na tesno opasan.

Po naši zemlji

Leše. Predvsem na Koroškem in Štajerskem je udomačen sadjevec, saj ga pijejo vsi, stari in mladi, „mošta“, kot ga delamo pri nas v slovenskem delu Koroške, pa ne zna- roski delati nikjer drugje. Ta naš koroški sadjevec je nekaj posebnega, domačega, pristno našega, brez katerega si ne moremo misliti niti dneva. V prvi vrsti ga rad pije naš kmet, ki si dražjih pijač nikakor ne more privoščiti, seveda, če je bila letina kobilkor toliko zadovoljiva. In ravno zaradi tega se prične v krajih, kjer imajo stiskalnice za sadjevec, vsako leto v tem času prav posebno živahno življenje. Iz vseh krajev prihajajo kmetje s težko obloženimi vozili, nagrmadene vreče sadja in velikanske posode romajo proti stiskalnici, od tam pa polni sodi mošta domov.

Tudi pri nas v Lešah imamo že

OBJAVA

Zveza slovenske mladine naznanja da se morejo mladinci in mladinke, ki želijo pomagati bratski jugoslovanski mladini pri izgradnji nove Jugoslavije, še vključiti v 4. delovno brigado, ki bo odpotovala 14. oktobra t. l. na gradilišče v novi Beograd. Prijave, katerim je treba priložiti izkaznico „Indentitätsausweis“ je treba poslati do 1. oktobra t. l. Zvezi slovenske mladine v Celovcu.

dolga leta stiskalnico in okoli Gabrijelove hiše oživi letno posebno v mesecih septembru in oktobra. Čeprav to ni edina stiskalnica v naši občini, saj jo imamo tudi na Reki, v Podgorjah, več manjših tudi še drugod, je v času „prežanja“ vedno dovolj prometa. Nekateri pripravljajo že zjutraj, drugi, — predvsem tisti, ki drugače nimajo več dovolj opravka na polju, preko dneva, večina pa jih prisopiha v večernih urah. Včasih se zgodi, da je pot do stiskalnice od jutra pa pozno v noč neprenehoma zasedena. Tam vidiš tudi vse vrste vozil in vpreg: večji posestniki pripeljejo visoko naložene vozove z lepimi konji — posodo imajo navadno šele na drugem vozu —, manjši kmetje pridejo z volovsko vprego ali celo s kravo, delavci, ki nimajo lastne vprežne živine in tudi

sadje navadno kupijo od drugih, pa priirajo svoje dvokolnice — „gare“, edino vozilo, ki ga posedujejo. Zadnja leta je bilo opaziti že nekaj motoriziranih vozil, tovrstne avtomobile ali traktorje.

Od jutra in pozno v noč, včasih celo do zgodnjih jutranjih ur naslednjega dne poje stiskalnica svojo glasno pesem in stiska sadje v tečni sadjevec, ki se v debelih curkih zliva v nastavljen sode. Dnevno ga natisnejo več tisoč litrov in iz dneva v dan se večja kup odpadkov. Včasih postane celo Zdravko, navadno vedno dobre volje, slabo razpoložen, česar pa mu niti ne moremo zameriti, saj nima lahkega dela, da ustreže vsem, ki hočejo naplniti svoje kleti.

Nad dva meseca traja ta živžav, predno se spet poleže, neizmerne so kleti sosedov, ki se z domačo pijačo zalagajo za celo leto, da potem pri težkem kmečkem delu ni treba trpeti žeje. Ko pa mine čas stiskanja sadja, zamre tudi v Lešah vsa živahnost in prične se navadno vsakdanje življenje.

Rožek. — Človek nikdar ne ve, kje ga čaka nesreča. Ravno v zadnjem času slišimo in čitamo v tisku o dnevnih prometnih in drugih nezgodah, o požarih, vlomih in umorih. — Tudi lesni delavec Jakob Kopajnik iz Šmartna pri Rožku ni mislil, da ga bo tako nenadoma doletela nesreča. S kolesom se je peljal od dela domov in med vožnjo nesrečno padel ter se pri tem zadel ob sekiro, ki jo je nosil s seboj. Utrpel je precejšnje poškodbe na levi nogi in se moral podati v bolniško oskrbo.

Borovlje. — Preteklo soboto se je peljal Jožef Kogelnik s svojim motornim kolesom iz Borovelj v Šmarjeto v Rožu. Ko se pripelje skozi Spodnje Glinje, mu privozi nasproti tovorni avtomobil, ki ga je opazil šele v zadnjem trenutku, ker je tam precej nagel in nepregleden ovinek. Seveda je takoj hotel ustaviti kolo in je močno polegnil za zavoro, pri tem pa ga je vrglo v cestni jarek in si je zlomil desno nogo. Boroveljski zdravnik dr. Valentin Travnik, ki je bil kmalu na mestu, mu je nudil prvo zdravniško pomoč, nato pa so ga prepeljali v celovško bolnico.

Vrba. — V začetku tega tedna je bilo v Vrbi ob Vrbskem jezeru zasedanje avstrijskih mesarjev, ki so

razpravljali o vseh perečih vprašanih njihovega poklica. Iz vseh avstrijskih pokrajin so prispeli zastopniki v Vrbo ob lepem jezeru, da si ob tej priložnosti ohladijo svoje vroče glave, ko neprenehoma mislijo in računajo, kako bi zvižali cene pri mesu in mesnih izdelkih. Da so razmere s cenami nezdrave, so morali med razpravami priznati tudi mesarji sami, ko so izjavili, da je po ukinitvi živilskih nakaznic nastala v vprašanju cen prava polomija. Mesarji imajo namreč pravico, da sami — bržkone po lastnih potrebah — določajo cene. Posledice tega moramo v prvi vrsti občutiti na lastni koži delavci in majhni posestniki, ki smo odvisni od tega, da kupujemo meso pri mesarjih.

Celovec. — Zadnje dni smo morali ugotoviti, da v vsem mestu ni mogoče dobiti niti kapljice bencina za motorna vozila in kmetijske stroje na bencin, prav tako pa izvemo iz drugih krajev, da vlada to pomanjkanje baje po vsej Koroški. Zanimalo bi nas, ali res ni nič tega nad vse važnega blaga, ali pa skušajo dolžni trgovci s tem manevrom doseči samo višje dobičke, kot smo doživeli na primer pri sladkorju.

Borovlje. (Popravek). Na podlagi zastarelega in neživiljenjskega tiskovnega zakona iz leta 1922 smo prisiljeni, da objavimo naslednji popravek, ki ga nam je poslala učiteljica Ehrlichova iz Borovelj:

„Vi navajate v naslednjih stavkih: „Na naši šoli že dalj časa poučuje učiteljica Ehrlich, ki je prišla na Koroško l. 1945 kot begunka. Tu je seveda, kakor mnogo drugih nje podobnih učnih moči, takoj dobila službo.“

Ta učiteljica ima, kakor govore dejstva, popolnoma napačno gledanje na šolo in vzgojo mladine. Čestokrat zlorablja šolo za svoje politično propagando in hujskanje proti sosedni državi — socialistični Jugoslaviji, na mesto, da bi poučevala otroke in jih vzgajala, kakor se spodobi.“ — To ni res! Res je, da sem prišla na Koroško leta 1946, kjer sem dobila službo na ljudski šoli v Borovljah, da imam o vzgoji in pouku popolnoma pravilne nazore in da šole ne zlorabljam za nikake politične svrhe.

Nadalje tudi ni resnična trditev v naslednjem odstavku: „Ko so ob koncu šolskega leta učenci dobili

ZVEZA PARTIZANOV SLOVENSKE KOROŠKE

izreka vsem, ki so prispevali za postavitev partizanskega spomenika v Železni kapli najiskrenejšo zahvalo! Posnemajte jih tudi drugi!

Glavni odbor

spričevala, iz katerih je pač razvidna njihova pridnost in marljivost, je morala neka učenka 3. razreda ugotoviti, da ima v nemški slovnici slabšo oceno, namreč 4. To dejstvo njenim staršem nikakor ni šlo v glavo in poskušali so stvar urediti tako, da bi hčerka dobila v tem predmetu boljšo oceno. Učiteljici so kupili lepo darilce — košaro, umetno brušeno steklenico in šest kozarcev. Pri vestnem in pravičnem učitelju to ne bi prav nič pomagalo, zakaj kar učenec zna, to zna in po svojem znanju ga učitelj tudi oceni. Omenjeni „učiteljici“ pa je to zadostovalo, da je Doujakovi naročila, naj pride s spričevalom v njeno privatno stanovanje, kjer ga ji je tudi dejansko popravila, tako da ima zdaj v nemški slovnici oceno 2.“

Resnično je, da učenka Doujakova še sploh nikoli ni imela ocene 4 in da mi je 8 znanih družin kupilo darilo o priliki moje poroke in ne samo starši te učenke. To darilo ni bilo nobeno umetno brušeno steklo s kozarico, temveč navadna steklenica s kozarci in brez kozarice. Učenka Doujakova še ni bila nikoli v mojem stanovanju in tudi spričevala nisem nobenega popravila. Res je, da je imela omenjena učenka ob koncu leta kakor tudi že vedno poprej v nemškem učnem jeziku oceno 2.

V odstavku: „V isti — tretji razred — ki ga je zadnje leto poučevala, je hodila tudi učenka, ki izvira iz zavedne slovenske družine in je znana kot pridna in marljiva, zaradi česar jo je prejšnja učiteljica, ki jo je poučevala pred Ehrlichovo, tudi vedno hvalila. V računanju je imela vedno dobro oceno, na zadnje 2. Zdaj je pa kar naenkrat dobila oceno 5.“ Ni res, da bi učenka, ki izvira iz zavedne slovenske družine, imela vedno dobro oceno in bila pridna in marljiva, ker je ponavljala 2. razred. Res je, da je ta učenka imela v prejšnjem razredu, ki ga je namreč obiskovala 2 leti, nazadnje oceno 2. Res je tudi, da je sedaj imela oceno 5, ker je to zaslužila.

„Domneva krivične ocene v tem drugem primeru je vsekakor upravičena, če zadostuje darilce za boljšo oceno.“ Ni resnica, ker ne dajem ocen na darila.

Za resničnost mojih navedb so na razpolago dokazi šolskih oblasti.“

Janko Kersnik: Kmetske slike

„O, ne, cenejša bo, cenejša! To je zmerom tako o sv. Juriju.“

Umolknila sta vnovič in dolgo ni bilo drugega čuti nego pokanje gorečih drv in šumenje kropa, ki je pljuskal v žerjavo.

„Seve,“ je pričel spet gospodar, „maršikaj bi se storilo s tem denarjem — tu in tam je kaj treba; toda kravico morava vendar imeti.“

Deklica je vzdihnila, Mohorič pa se je spet igral s trsko.

„Cilka!“ je dejal zdajci naglo, ali polglasno. „Cilka! Kaj — ko bi se midva vzela?“

Gledal je na tla, a vendar čutil, da se je deklica umaknila na drugi konec ognjišča. Ko ni dobil odgovora, se je ozrl počasi vanjo ter ponovil:

„Kaj — kaj praviš — Cilka?“

Pa tudi sedaj je bilo vprašanje brez uspešno.

„Necješ?“

Rejenka je zakrila obraz z obema rokama in bistre solze so ji prikapale skozi prste.

Mohorič je vstal in stopil na prag; težko je sopel. Ozrl se je po nebu in z roko potegnul preko čela. Potem se je naglo obrnil k deklici.

„Ti misliš še na — onega! Saj ga ne bo več, nikdar več! In jaz sem ti prestar — kaj li? Ali pa delati ne znam, ali sem ti prelen? Poglej me, če umem delati ali ne! Da bi le vedel, za koga delam — Cilka! Če se vzameva — slabo ti ne bo!“

Stal je ob ognjišču in njegova široka postava se je videla v tresočem svitu plamena še večja, krepkejša.

Rejenka je odkrila obraz in uprla za trenutek vanj svoje solzno oko.

„Saj ni, da bi Vam nocoj odgovorila,“ je dejala počasi, skoraj osorno. „Počakajva — počakajva še malo!“ Odrinila je v tem posodo od ognja; on pa se je obrnil in šel v stanico.

Pri večerji sta lupila vsak svoj krompir, vendar nobeden ni izpregovoril besedice; samo običajen očenaš je odmolil gospodar polglasno, rejenka pa tiho za njim.

Tako je ostalo več tednov. O snubitvi ali ženitvi Mohorič ni več zinil in Cilka še manj.

Nekega dne pa je bil Tone pozvan v farovž; niti sanjalo se mu ni, čemu ga kličejo tja; nekako začudeno, ali vendar zadovoljno je poslušal, ko mu je stari častiljivi župnik razlagal, da to nikakor ni umestno in dostojno, da živita on, vdovec v najboljših letih in mlada rejenka sama pod streho da utegne to mnogo pohujšanja roditi in da že sedaj ljudje jezike brusijo ob njem. „Služit naj gre, ali jo pa omoži, ali pa se sam oženi!“ je končal gospod župnik svoja opominjevanja.

„Jaz tudi tako pravim,“ je pritrdil Tone. „Pa recite ji Vi, gospod! Mene naj vzame, potem bo pa v kraju vse besedovanje.“

Župniku ta odgovor ni bil posebno po volji.

„Oh, tako je s to stvarjo? Tu je pa skrajni čas! Pošlji jo k meni, Cilko; jaz bom govoril z njo.“

Tone je veselo odšel, a župnik je zmajeval z glavo za njim. —

Nekoliko tednov pozneje se je poročil Mohorič z rejenko. Celo nekoliko svatbe je napravil v vaški krčmi; jedlo se je malo, toda pilo več in pijačo so svatje plačali sami, vsak, kolikor je ukazal natančni račun. Da je nevesta bleda in tiha sedela za mizo in da se je šele malo oživila, ko so ji bili svatje posilili nekoliko kozarcev vina — to ni brigalo nikogar; saj je to mnogokrat navada taka.

Pri Mohoričevih pa se je pričelo sedaj res novo življenje. Tone je bil izpremenjen. Akoravno prej nikdar len ali zapravljiv, nego le malo lahkoživ in lahko miseln, je delal sedaj od zore do trdega mraka, hranil in spravljal, kar je bilo moči, potil in se trudil, da so se mu čudili vsi sosedje.

„Tone bo še obogatel!“ so dejali časi.

Z ženo, s Cilko, sta živela drug poleg drugega mirno, zadovoljno, da ne rečemo: srečno. On je bil resnično srečen, to je kazala vsa njegova oseba vse njegovo ravnanje — a ona? Pa saj tudi ona ni utegnila misliti o sreči, o srčni bolesti; žuljava roka to kmalu zatre.

In vendar je stalo nekaj kakor jesenska

Ko spravljamo pridelke v kleti in kašče

Zavarujmo zaloge krompirja s pravnim vskladiščanjem

Letošnji pridelek krompirja bo v Avstriji pižel, torej je pričakovati, da bo imel razmeroma visoko ceno. Zaključek, ki ga morata iz tega potegniti kakor kmet kot pridelovalec, tako tudi konzument krompirja, je, da je treba posvetiti letos posebno paznjo skrbnemu vlaganju krompirja za zimo, da ga ne bo preveč segnilo oz. da se njegova vrednost ne bo poslabšala skozi prekomerno pogajnanje kali (cim).

Vskladiščnemu krompirju naj bolj odgovarja toplota okoli 4°C, pri temperaturi pod ničlo prične zmrzovati, pri temperaturi nad 8° pa prekomerno odganjati cime (kar zmanjšuje vrednost na hranilnih snoveh), se „potiti“ in često gniti. Sveži zrak in neprevisoka vlažnost sta drugi pogoj za trpežnost vskladiščnega krompirja. Dokler ne prične pritiskati mraz, pustimo okna v krompirjevo klet odprta.

Pred vskladiščanjem je krompir treba vsekakor prebrati, odstraniti predvsem rjavognile in poškodovane (prerezane, obtolčene in namečkane) gomolje ter zemljo, ki bi se tu

in tam držala gomoljev. V skladišče sme priti le suh in zdrav krompir, vseeno če je skladišče krompirjeva klet, zasipnica ali pa v zaboj nekmečkih gospodinjstev. V kleti naj krompir ne pride nad met. visoko, če ga pa drugače ne moremo spraviti noter, potem postavimo v kup vsaj na vsaka dva kvadratna metra zračnike, napravljene iz štirih latic. Dobro je tudi, da pride svež zrak od spodaj in ob stenah do krompirja. Vskladiščanje krompirja v vrečah je tudi za krajšo dobo nepriljubivo.

Če je klet hladna, je treba ob mrazu pogledati v klet in ugotoviti temperaturo in če je ta okoli ničle, krompir pokriti s slamo ali drugo primerno odejo. Ko postane toplejša, je razumljivo treba odejo odstraniti.

V skladišču naj ne prihajajo sončni žarki, pa tudi pretamna naj ne bo, kajti v temi prične odganjati krompir dolge cime. Pustimo v kleti naravno svetlobo in v strahu pred mrazom ne zadelajmo odprtih (oken) v klet z gnojem, temveč poskrbimo, da bomo v krompirjevo klet imeli dvojna okna. Potem se nam mraza v kleti ne bo treba bati.

Obvarujmo žito pred žitnim rilčkarjem

Rilčkar kakor tudi njegova ličinka (bel črvček) živita v zrnju in se hranita od moknate vsebine. Hrošč pa lahko živi tudi od moke same in od testenin. Samica zleže okrog 200 jajčec posamezno v žitna zrna, v katerih se razvijejo ličinke, ki zrne povsem zvotlijo. V kaščah, ki so stalno primerno hladne (po možnosti samo 4 do 5°C), je škoda po žitnem rilčkarju povsem izključena. Šele pri toploti od 12°C zamorejo hroščeve samice leči jajca na zrna. Pri toploti 35 do 37°C je razvojna doba hrošča najkrajša. Toplota v naših navadnih kaščah zadostuje za razvoj dveh do treh generacij škodljivca v letu. Iz tega lahko sklepamo, kako zelo se ob zanemarjenju shramb škodljivca zamore razmnožiti.

Žitnega rilčkarja zatiramo na tri načine:

1. **Ukrepi v žitnih kaščah.** Le-te ukrepe usmerimo na podlagi dejstva, da hrošč ne more leteti po zra-

ku in da se škodljivca po odstranitvi žita iz kašče zarije in skriva v špranje tal, sten in stropov. Že pri gradnji kašč bi se morali ozirati na to, da bi bile vse stene in tla shramb brez špranj. Če se te slučajno že nahajajo v kašči, jih zalijmo s primerno maso (cementom). Za uničenje hrošča v okuženih stenah in tleh je ta najprej temeljito pospravili in osnažiti ter nato temeljito škropiti s škropivom 10% Grodyl-Neu. Počasneje a trajneje deluje škropljenje kašče s tekočim Geigy-33 v 3 odstotnem razredčenju.

Pazimo na vreče, v katerih prenašamo žito in moko od drugod in razkužimo te po potrebi v vročini ali žveploogljikovem plinu.

Skrbimo tudi pri urejevanju kašč za primerne možnosti prezračevanja!

2. **Ukrepi pri shranjevanju žita.** Hlad in suho zrnje znatno onemogoča razvoj škodljivca. Glejmo, da bo-

mo kašče redno in smotrno prezračili in sicer tako, da s odpiranjem oken v pomladanskih večerih ne puščamo topli zrak v kaščo, ki povzroča zgoščanje vlage na še hladnem zrnju.

Žito v shrambi ne nasujmo previsoko ter s rednim prelopatenjem in vejanjem skrbimo, da se zrnje bolj suši. S lopatenjem in vejanjem mo-

rebitnega hrošča tudi stalno vzemirjamo in odganjamo.

V novejšem času v inozemstvu za zatiranje hrošča mešajo v žitne kupe in sicer na 1000 kg zrnja 1 kg praška Geigy-33. Ta pripravek kalivosti in sposobnosti za peko nikakor ni v škodo.

3. **Ukrepi za direktno uničenje hrošča.** S suho vročino od 30 do 50°C je v suhem žitu mogoče uničiti vse hrošče in ličinke. Praktično vendar je večje množine težko izpostavljati hkrati tako enakomerni vročini. Okužene ali sumljive vreče s to vročino prav lahko razkužujemo.

Poskrbimo da pri zimskem sadju ne bo preveč izgube

Menda ni več družine, ki bi se za zimo ne založila z jabolkami in hruškami. Nekateri shranjevanje teh za zdravje otrok in odraslih tako važnih sadežev prav dobro razumejo in imajo še v juniju okusno sveže sadje. Seveda je to odvisno od sorte, toda ravno toliko od pravilnega shranjevanja.

Pri zimskem sadju je merodajno za njegovo trpežnost na splošno tole:

1. **Obiranje sadja raz drevje žele,** ko je drevesno zrelo — takrat ko se peclaj brez posebnega truda odloči od rodnega lesa. Kdor trga prej, ne škoduje samo rodovitnosti drevesa, temveč tudi ne bo imel trpežnega sadja.

2. **Takojšnje sortiranje sadja** — črvido, od škrlupa napadeno in poškodovano sadje (brez peclja, obtolčeno) ločiti od lepih neprezrelih sadov.

3. **Sadno skladišče (klet, zaboji, lese)** je treba razkužiti, pomiti z 2 do 4 odstotno sodino raztopino in temeljito prezračiti.

Za skladiščanje je treba sadje razdeliti po sortah. Kdor ga ne more shraniti v zabojih ali na lesah, ga shrani na kupih, ki pa ne smejo biti

višji od 80 cm. Shranjevanje na kupih naj se meji le na trde, neobčutljive sorte (bobovec). Da sadje ne bo zgubilo preveč na teži, da ne bo ovenelo in se koža ne bo zgrbančila, da nadalje ne bo gnilo in ne plesnilo, boš moral skrbeti, da bo shramba temna, hladna, zračna in neprevlažna.

Pri temperaturi 3 do 4°C nad ničlo je zguba na teži skozi dihanje sadja in gnitje najmanjše. Nižja temperatura za Zimsko zlato parmeno, Ontario, Boskopskega kosmača, Kanadko in Zlato renelo ni prikladna, ker meso porjavi in sad tudi na okusu trpi. Važno je, da se sadje po trgatvi čim prej ohladi na to temperaturo in da tudi ostane v tej temperaturi. Kar liče zračne vlage v sadni kleti, prija sadju približno ista vlažnost kot krompirju (80 do 85%). Potreba po regulaciji zračnega obtoka je v sadni shrambi razumljivo nujna.

Trpežnost sadja je po letinah, letgi in gnojenju zelo različna in se zato pogoji za čim manjšo izgubo skozi gnitje in druge razkrajalne procese ne dajo normirati. Treba je pač vedno stopiti v sadno skladišče in sadje pregledati tudi, če si mu dal vse pogoje za daljšo trpežnost.

Dva škodljivca na fižolu in grahu

Grahar (Erbsenkäfer) zleže jajca že na mlade stroške ali celo cvetne pestiže na prostem.

Fižolov ali bobov hrošč (Speisebohnenkäfer) položi jajčeca vendar skoraj izključno šele v shrambi na zrna fižola ali boba.

Zatiranje:

1. **Na prostem** (predvsem pri

graharju): Po cvetenju škropiti ali prašiti z gesarolom ali Derris-pripravki ter to delo ponoviti po osmih dneh.

2. V shrambi:

a) Ureditev, zdravih, zračnih, suhih in nepretopljenih shramb.

b) Namakati napadeno seme eno uro v vroči vodi, katere toplota naj znaša 60°C ali pa uničevati škodljivca s suho vročino (v peči itd.) pri toploti 50 do 55°C. Takojšnje shranjevanje in posušenje po namakanju in uničevanju v vročini je nujno potrebno. Ta način zatiranja uporablja za manjše količine.

c) V neprodužnem sodu pustiti na zrnje vplivati žveploogljikov plin (500 kub. cm na hektoliter vsebine sode) 24 m pri toploti 20°C. Ta način zatiranja je uporaben samo za docela dozorelo zrnje. Največ do dvetretjini sode napolniti z zrnjem! Velika nevarnost ognja!

č) **Uporaba dotikalnih sredstev.** Ta način je najenostavnejši in ima tudi obrambno moč. V sodu oz. pinji za splošno prašenje žita prašimo napadeno zrnje s prašivom Geigy-33. Na 100 kg zrnja rabimo 100 gr. prašiva.

d) Graharjevega hrošča odstranimo z zrnja, ki je hranjeno na hladnem, tudi s presevanjem na rešetlu.

senca med njima, in to je bilo Šimnovó ime. Tega nihče njiju ni izpregovoril, in če je kateri sosed ali znanec omenil o njem, je dejal Mohorič: „Mrtev je, mrtev!“ Pa vselej ga je spreletelo kakor neznanosna skrb, kadar je to govoril.

Tako je minilo spet eno leto in mlada Mohoričica je že zibala prvega sinka. Zetev je bila tu in vročega popoldne sta delala oba, Tone in Cilka, na njivi pod hišo; ona je žela, gospodar pa je na kolcih vozil samotež snopje do kozolca; otrok je ležal v robec zavrt v razoru v senci dveh snopičev.

„Hej, Cilka!“ je zavpil zdajci nekdo s steze, ki je držala kraj njive navzdol.

Mohorički je pal srp iz rok in bela v obrazu kakor novo platno se je sklonila kvišku.

„Jezus, Marija! — Ti si — Šimon!“

„Da, jaz!“ je klical oni veselo in si obrisal pot z zarjavlega lica. „Pa kaj se strahuješ? Ali si mislila, da sem že mrtev?“

„Da, mrtev, mrtev!“ je ponavljala ona za njim, ne da bi znala, kaj govori.

Stopil je bliže in v tem ugledal otroka v razoru. Osupel, prestrašen je obstal.

„Kaj pa — ta? Čigav je?“

„Moj!“

„Tvoj? Tvoj?“ je zaklical Šimon.

V tem je pripeljal Tone svoja kolca preko njive in šele nekaj korakov pred onim stoječ spoznal brata.

„Kaj ti si, Šimon?“ je vzkliznil in tudi njemu je bilo, kakor bi ga železna pest

grabila za srce. A takoj je bil spet miren. „Vsi so dejali, da si umrl; in sedaj si tu! Pozdravljen, Šimon!“ — Reklji mu je ponudil roko.

„Pa ta — ta — kaj pa ta?“ je kričal oni, kažoč Cilko in otroka.

„To je moja — moja žena! In moj otrok!“ je zavrnil Mohorič z mirnim glasom.

„Tvoja žena?“

Pogledal ga je divje in sovražno; misliti je bilo, da pograbi brata za vrat.

„Haha!“ se je zasmel hripavo. „Za doto sta pa vzela kar sem jaz pustil, in morda bi še nekaj dala, za nekoliko maš kajne, da bi ostal jaz tam doli in trohnel v kakem jarku!“ Stisnil je zobe, da so zaskrpali, se zasukal prav po vojaško na desni peti in odšel po stezi navzdol.

Tone je naložil vnovič voz in odpeljal pšenico. Cilka pa je žela dalje. Bila je kmalu na koncu in Mohorič je prišel po zadnje snopje. Naložil ga je lepo na vozič, da je ostala v sredi mala votlina, in tja je dal otroka počasi in varno ter ga odpeljal proti vrhu. Žena je šla za njim in šele sedaj so se ji utrle solze. Toda otrla jih je takoj in pogled, s katerim je zrla za možem in za sinom, je bil tako jasan, tako žarek kakor jutranja zora. —

Šimona ni bilo več blizu, a teden pozneje je dobil Mohorič njegovo tožbo, po sodišču vročeno, zaradi posojenih pet sto goldinarjev.

„Z grunta naju spravi!“ je rekel Tone svoji ženi. Ona ni vedela odgovora.

Po večerji, ko je otroče zaspalo, pa je stopila k možu, ki je sedel za mizo in zamisljeno pušil tobak iz kratke pipe, ter vprašala:

„Pa kaj, če naju spravi z grunta? Gostovala bova na tujem in delala kakor sedaj! Saj nama ne bo slabše!“

On jo je pogledal z mrkim očesom.

„Ali otrok! Ta ne bo imel doma!“

„Če bo priden, bo živel lahko in dobro. In jaz imam tudi še nekaj v gruntu, kar mi ne odide.“

Tone je uprl glavo v obe roki; pri vsi skrbi in bolesti je bil vendar tako srečen, sedaj bolj nego kdaj prej, kajti vedel je, da mu žene ne izneveri nihče na vsem svetu.

Šimon je res hotel izvršiti svojo osveto: prodaja Mohoričevega posestva je bila že oklicana.

Toda tisto nedeljo, ko je birič pred faro cerkvijo naznanjal to ljudem se je sprl Šimon ves vinjen v krčmi s trškimi fanti in konec je bil ta, da je obležal v veži nezavesten z razbito črepinjo. Prevideli so ga še tisto noč, proti jutru pa se mu je vrnila zavest in potem je poslal po Mohoriča in njegovo ženo.

Prišla sta takoj.

„Sedaj pa res umrjem — Tone,“ je šepetal ranjenec, „sedaj pa imejta mojo doto — vso, vso — vsa naj bo vajina.“

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik tista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsgürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.